

Narutvernforbundet i Rana og omegn

Olje- og Energidepartementet
Akersgata 59, 0180 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Mo i Rana, 01.10.2019

Denne uttalelsen sendes på vegne av Naturvernforbundet i Rana og omegn og Folkeaksjonen Spar Saltfjellet, en ideell organisasjon under stifting.

Uttalelse til NVEs forslag til Nasjonal Ramme for vindkraft på land med særlig fokus på Sjonfjellet i Nesna/Rana kommuner

Viser til høring av Norges Vassdrag og Energidirektorat, NVE, sitt forslag til Nasjonal Ramme for vindkraft på land med høringsfrist 1.10.2019.

Om høringsforslaget

I NVEs forslag er det pekt ut 13 områder som direktoratet mener er de mest egnede for vindkraft på land i Norge. Også innenfor de utpekte områdene vil det være områder som ikke egner seg for vindkraft på grunn av konflikt med viktige interesser. I høringsforslaget er det også presentert åtte områder som var nærmest å bli utpekt som mest egnet. Ved en annen vektlegging av de ulike forholdene, kunne noen av disse områdene blitt pekt ut. I et av disse områdene ligger Sjonfjellet.

I høringsforslaget heter det at *NVE har lagt vekt på å unngå konflikter med viktige naturområder, og tatt betydelige hensyn til aktuelle tema, for eksempel friluftsliv, støy, fugle- og dyreliv, kulturminner og reindrift.*

Departementet ønsker innspill til NVEs forslag til nasjonal ramme og til om det bør fastsettes en Nasjonal Ramme for vindkraft i Norge

Noe av bakgrunnen og formålet med Nasjonal Ramme for vindkraft er å bedre kunne styre hvor det kan være egnet å søke om konsesjon for vindkraftverk og at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt når det søkes om konsesjon.

Naturvernforbundet i Rana og omegn er tilfreds med formålet. Vi mener at rammen skulle kommet for lenge siden. Dette er også etterspurt fra blant natur- og friluftslivsorganisasjoner for flere år siden.

Innføringen av el-sertifikater utløste en rekke konsesjonssøknader med enkeltvis behandlinger og etter hvert pakker med vindkraftanlegg i enkelte områder. NVE presset på for å få gitt konsesjoner, krevde prioriteringer og vedtak ble fattet uten å ta nevneverdig

hensyn til innspill og innsigelser. Dette resulterte i mange vilkårlige konsesjoner på et sviktende kunnskapsgrunnlag. Klima- og miljøminister Ola Elvestuen har nylig innrømmet at flere konsesjoner ikke skulle vært innvilget. – *Vi burde hatt den nasjonale rammen for vindkraft tidligere. Det er enkeltprosjekter i sårbare områder som ikke burde hatt konsesjon, sier klima- og miljøminister, Ola Elvestuen ifølge Nettavisen.*

Et samlet Storting står bak kravet om å gjøre vindkraft lønnsom jf. Energimeldinga 2016. Denne ensidige satsing på vindkraft på land er vanskelig å forstå når andre kilder eller teknologi for å produsere eller frigjøre mer fornybar energi ikke er vurdert som alternativ. Det mest aktuelle er energieffektivisering og sparing, opprusting av gamle vannkraftverk. Havvind, som samlet har et langt større potensial enn vindkraftplanene på land, er det behov for å utredes nærmere. Videre er potensialet for bruk av grunnvarme enormt og i prinsippet kan mesteparten av varmebehovet i all bygningsmasse i Norge, både eneboliger, industribygg, kontorbygg, skoler, sykehjem og oppvarming av utendørs trafikkareal dekkes på denne måten med minimale arealbeslag (Randi Kalskin Ramstad, NTNU).

Dersom Regjering og vindkraftindustrien mener alvor med å imøtekomme protestene mot de mange vindkraftutbyggingen vi nå ser, må NVE på nytt gjennomgå gitte konsesjoner innvilget på et foreldet og sviktende kunnskapsgrunnlag. Gitte konsesjoner må evalueres, og konsesjoner som ikke er bygd, har behov for nye utredninger tilpasset dagens kunnskapsgrunnlag og lovverk. Om nødvendig må Regjeringa gå til Stortinget for å få føringer for eventuelt å omgjøre de gamle konsesjonene.

Vindkraft og klimaendringer

I den offentlige debatt fremheves klimaeffekten og det grønne skifte som begrunnelse for vindkraftsatsingen. Dette er påstander som er mangelfullt utredet eller dårlig begrunnet. Erfaringene med krafteksport og salg av Opprinnelsesgarantier kan ikke påvise at energi basert på fossilt brensel fases ut. Strøm levert i henhold til Opprinnelsegarantier hentes i EU i hovedsak ut fra kullkraftverk.

I tillegg utgjør dagens produksjon fra 36 vindkraftverk i Norge kun 0,16 % av energibehovet i Europa. Med andre ord et bagatellmessig bidrag der vi betaler med store og irreversible skader i sårbar natur. Det er helt åpenbart at alternative energikilder/energisparing med et langt større bidrag, må være det som får hovedfokus fremover.

Vindkraftindustri er svært arealkrevende, og det tas i liten grad hensyn til at tapet av naturmangfold er en like stor trussel mot truede planter og dyr som klimaendringene. I den forbindelse må Det internasjonale naturpanelets (IPBES) tilstandsrapport om jordas natur og biomangfold tas sterkere med i betraktningen. Inntakt natur i seg selv er viktig for å bremse klimaendringene, blant annet binding av karbon og karbonlager.

NVEs forslag til Nasjonal Ramme er rettet inn mot *fremtidige* utbygginger av vindkraft. Det er allerede gitt konsesjon til nesten 23 TWh vindkraft i Norge og av dette er i dag rundt 10 TWh i drift eller under utbygging.

Det produseres store mengder fornybar energi i Nordland og det er et kraftoverskudd på 7 TWh av en samlet produksjon på 17 TWh. Det er derfor ikke slik at vi må ødelegge mer natur

for å stanse klimaendringene i Norge. Det er ikke mangel på fornybar energi som er årsaken til at det går tregt for utfasing av fossil energi.

Vindkraftindustrien plasseres nesten uten unntak i naturområder med få inngrep, på fjellet og på fremtredende landskapselementer hvor det blåser godt. Dette har negative konsekvenser for natur og dens økosystemtjenester; biologisk mangfold, friluftsliv, landskap, reindrift, reiseliv mv.

Det er behov for en langt strengere ekskludering av områder

Vårt utgangspunkt er at Naturvernforbundet i Rana og omegn sier nei til all vindkraftverk på land på bakgrunn av at vi har flere langt bedre alternativer, og pga av de store fysiske og visuelle ødeleggelsene disse kraftverkene fører til. Men vi vil likevel uttale oss til planene å si følgende:

Naturvernforbundet i Rana og omegn mener intakte naturområder med få inngrep, friluftslivsområder, myr, villreinområder og reindriftsområder må ekskluderes fra vindkraftindustri. Samtidig må nærområdene til naturreservater, nasjonalparker, landskapsvernområder, utvalgte kulturlandskap og viktige friluftsområder bevares uten forstyrrelser (også visuelle) fra vindkraftindustri.

Vindkraftanlegg er industri, og vi mener at anleggene må legges til områder avsatt til industriformål i kommuneplanens arealdel. Det er ikke holdbart å dispensere fra LNFR-områder eller å omregulere slike arealer til vindkraftformål. I dag gis det konsesjon etter Energiloven og derfor uavhengig av planstatusen etter Plan- og bygningsloven i kommunene.

Konsekvenser for folk flest

Noe av årsaken til det økende konfliktnivået rundt vindkraftutbygging på land er at det foregår mye bak kulissene i form av grunneieravtaler med utbyggere og lobbyvirksomhet opp mot kommunene før det sendes melding til NVE.

De fleste menneskene som bor i distriktene er ikke grunneiere. Men de er likevel vokst opp i og med den samme naturen, og gjennom allemannsretten har de faktisk omtrent like stor rett til å bruke naturen. Det er bare et fåtall av dem, nemlig grunneierne, som får noen som helst erstatning.

Det er alle disse menneskene som betaler kostnadene ved industrialisering av kyst- og fjellområder. Ikke bare mister de enorme verdiene som inngrepsfri natur innebærer for dem. De vil også lide økonomisk tap gjennom reduserte verdier på bolig eller hytte i eller nær vindkraftområder. Arbeidsplasser innenfor reiseliv og friluftsturisme vil også helt klart lide under dette. Dette er langt fra rettferdig.

Områder som nesten ble pekt ut

Den endelige Nasjonale Rammen kan likevel omfatte flere eller færre områder enn det NVE har foreslått, etter hva som vektlegges ved en politisk beslutning.

I høringsforslaget er det presentert åtte områder som var nærmest grensen for å være *mest egnet*. Ved en annen vektlegging av de ulike forholdene, kunne noen av disse områdene blitt pekt ut. I Nordland er det to større områder, i Salten og på Helgeland, som var nære ved å bli pekt ut.

Området for **Helgeland** (figur i vedlegget) omfatter kommunene Rana, Nesna, Hemnes, Leirfjord, Vefsn, Vevelstad, Hattfjelldal og Grane. Det er særlig samisk kultur, reindrift og lite ledig nettkapasitet som gjør at NVE ikke tar med området som mest egnet i sitt forslag.

Sjonfjellet i Nesna/Rana ligger inne i området som nesten ble pekt ut. Det har tidligere, i 2013, vært søknader om bygging av vindkraftverk på Sjonfjellet. Dette førte til store protester fra lokalbefolkningen, og kommunestyrene både i Nesna og Rana sa klart nei, dog mot 4 stemmer i Rana.

Helgeland har allerede tatt sin del av kraftutbygging i Nordland og Norge gjennom storstilt utbygging av vannkraftverk, og de små inngrepsfri natur som er igjen, har desto større verdi.

Selskapet Freyr AS, som er etablert for å bygge batterifabrikk i Rana, driver nå intens påvirkning for å få intensjonsavtale med kommunene som inkluderer vindkraftutbygging på Sjonfjellet. Dette skjer før konsesjonssøknaden er levert NVE.

Styreleder i Freyr, Torstein Dahle Sjøtveit, lokker med driftskontor, 12 arbeidsplasser og 10-15 mill kr i året til Nesna. Rana vil få 15-20 mill kr og Batterifabrikk med 2500 ansatte. Denne formen for "kjøp av innflytelse" er uhyre skummelt med tanke på sivilsamfunnets rett til høringer i vindkraftsaken på fritt grunnlag.

Nordland og Helgeland mangler ikke fornybar energi til å forsyne en batterifabrikk.

Sjonfjellet vindkraftverk skal skaffe egenkapital til batterifabrikken. Dette bygger på den fikse ide om å knytte vindkraftutbygging opp mot industri for å øke den sosiale aksept for vindkraftindustri i norsk natur. Naturvernforbundet i Rana og omegn er godt kjent med at både NVE og Cicero har representert Norge i EU-prosjekt med mål om å minke den folkelige motstand mot vindkraftutbygging. De har foreslått denne kobling mellom industri og vindkraftutbygging. Hvordan denne kampanjen står i forhold til Miljøinformasjonsloven, der måler er å informere så korrekt både fra offentlige og private beslutningstakere at folk flest kan delta i prosessene, bør vurderes rettslig av uavhengige instanser.

Det er svært betenkelig om kommunene lar Freyr kjøpe seg innflytelse. I følge Kommunal Rapport er dette å sammenligne med korrupsjon selv om ingen enkeltperson blir tilgodesett. Derfor vil eventuelt slike avtaler bli påklaget og anmeldt av de lokale ideelle organisasjoner. Den rett organisasjoner og andre berørte har til å uttale seg blir illusorisk og så godt som opphevet. NVE vil legge avgjørende vekt på det kommunene sier, ifølge olje og energiminister Kjell-Børge Freiberg.

Sjonfjellet er et viktig landskapselement på Nordlandskysten og utgjør de store verdier knyttet til landskapsområdet Nordlandsverran som strekker seg fra Trøndelag til Steigen. Det storslåtte åpne landskapet Nordlandsverran med den lange solgangen er unikt i verden. Flora og fauna er artsrik i havet, på land og i lufta. De skånsomme fotavtrykk etter levemåte og bosetning har gitt området verdensarv kvaliteter, ikke bare Vegaøyene Verdensarvområde. Landskapsverdiene i Nordlandsverran gir verdiskapning for reiseliv og

reindrift, og det fremmer et fysisk aktiv friluftsliv og folkehelse.. Av hensyn til disse tema og interesser er det riktig av NVE å ekskludere de ytre delene av Helgelandskysten i det endelige forslag til Nasjonal Ramme for vindkraft.

Den store og voksende motstanden mot et vindkraftverk på Sjonfjellet er også et tydelig signal på at området ikke må inn i Nasjonal Ramme for vindkraft på land.

For Naturvernforbundet i Rana og omegn

May-Lene Meyer

leder

Folkeaksjonen Spar Sjonfjellet under stifting

Erling Solvang

Leder interimsstyret

Vedlegg:

57.4 Helgeland

FAKTA OM OMRÅDET	
Fylke:	Nordland
Kommuner:	Rana, Nesna, Hemnes, Leirfjord, Vefsn, Vevelstad, Hattfjelldal og Grane
Totalt areal:	2790 km ²
Totalt ikke-ekskludert areal:	1210 km ²
Eksisterende vindkraftverk:	-
Ubygde vindkraftprosjekter med konsesjon:	-

Figur 1 Området Helgeland som nesten ble utpekt i forslaget til nasjonal ramme for vindkraft på land.

